

**Jäälin koulun tasa-arvo- ja
yhdenvertaisuussuunnitelma
2024-2025**

Johdanto

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoituksena on edistää kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä.

Tasa-arvosuunnitelma sisältää selvityksen oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta ja ehdotukset tarvittavista toimenpiteistä tasa-arvon edistämiseksi. Jatkossa arvioidaan myös tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteutumista. Tasa-arvon edistämistyö on jatkuvaa ja suunnitelmallista. Siten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa on mahdollisuus päivittää lukuvuosittain.

Tasa-arvolain tarkoituksena on sukupuolten tasa-arvon parantaminen, sukupuoleen perustuvan syrjinnän estäminen ja naisten aseman parantaminen erityisesti työelämässä (<https://www.oph.fi/fi/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus>).

Yhdenvertaisuuslain tarkoitus on turvata yhdenvertainen kohtelu ja estää syrjintä, joka voi olla ikään, alkuperään, kansalaisuuteen, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, politiikkaan, ay-toimintaan, vammaisuuteen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai muuhun henkilöön liittyvään syyhyn perustuvaa. Koulussa on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumiseksi. Oppilaitoksella on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja syrjinnän poistamiseksi. (<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnittelu-oppilaitoksissa>.)

Kouluissa koetaan eriarvoista kohtelua asiaan puuttumisen yrityksestä huolimatta. On tarpeen lisätä henkilökunnan ja oppilaiden tietoisuutta epätasa-arvosta ja yhdenvertaisuuden haasteista, vaikka itse ei kokisikaan syrjintää.

Vuoden 2021 kouluterveyskyselystä on noussut kolme seuraavaa asiaa, joihin tulee kiinnittää huomiota:

1. Koettu terveydentila
2. Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista
3. Päihteiden käyttö.

Lisäksi Jäälän koulussa kiinnitetään erityistä huomiota perusoppimistaitojen vahvistumiseen (kouluterveyskysely THL 2022).

Koulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö on pitkäkestoista toimintaa. Tasa-arvoista ja yhdenvertaista oppimisympäristöä rakennetaan vähitellen. (<https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2021/01/Tasa-arvokompassi-PERUSOPETUS.pdf>)

1. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden huomioiminen lukuvuoden suunnittelussa

Tässä suunnitelmassa olevien ehdotusten tavoitteena on kehittää koulun toimintaa ja toimintakulttuuria edelleen tasa-arvoisemmaksi ja yhdenvertaisemmaksi. Alla on nostettu esiin tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä teemoja yleisesti ja ajatuksia siitä, miten jatkossa voisimme kutakin aluetta huomioida. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittäminen tehdään koulussamme osa-alueittain. Siinä on hyödynnetty Tasa-arvokompassin jaottelua: 1.) hallinto ja johtaminen, 2.) pedagoginen toiminta, 3.) tilat ja ympäristö, 4.) asenteet ja vuorovaikutus sekä 5.) huoltajat ja sidosryhmät (<https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2021/01/Tasa-arvokompassi-PERUSOPETUS.pdf>).

1.1 Hallinto ja johtaminen

Lukuvuonna 2024–2025 koulussamme on toiminut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi työryhmä, johon on kuulunut koulumme apulaisjohtaja ja kaksi opettajaa. Työryhmän vastuulla on päivittää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, luoda ja kerätä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyitä oppilaille, huoltajille sekä henkilökunnalle ja miettiä kyselyn tulosten perustella tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Koulun Internetsivuille on tulossa hyvinvoinnin polku, jota myös työryhmä työstää jatkossa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden osalta.

Tasa-arvon- ja yhdenvertaisuuden edistäminen alkoi jo lukuvuonna, 2020–2021, kun työryhmä teki kyselyt kaikille 3.–9. luokan oppilaille ja koko henkilökunnalle nykyisestä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteesta. Myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman työstö alkoi jo silloin.

Lukuvuonna 2021–2022 pidettiin henkilökunnan kysely joulukuussa. Kevätlukukauden tiimikokouksessa toukokuussa käsiteltiin hyvinvointi-tiimissä henkilökunnan kyselyn tulokset sekä sovittiin 3 keskeistä painoaluetta, joihin keskitymme seuraavien kolmen tulevan vuoden aikana.

Henkilökunnalla oli mahdollisuus kommentoida tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa sekä tulevia koulussamme tapahtuvia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioita.

Jatkossa kyselyt toteutetaan henkilökunnalle, oppilaille ja huoltajille kolmen vuoden välein niin, että oppilaiden kyselyyn vastaavat aina 5. luokan ja 8. luokan oppilaat sekä saman luokkatason huoltajat (lukukauden lopulla). Kyselyiden tuloksia hyödynnetään edelleen koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä.

Koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma on kaikkien luettavissa Jäälin koulun kotisivuilla. Koulu tiedottaa aktiivisesti kaikkia työntekijöitä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta. Koulu pyrkii viestimään aktiivisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta mm. Wilma-viestien ja tiedotteiden, nettisivujen ja info-tv:n avulla.

Henkilökunta osallistuu aktiivisesti koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteeseen, sekä osallistuu sen kehittämiseen. Koko henkilökunta osallistuu koulun tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämiseen sekä siihen liittyviin täydennyskoulutuksiin.

Oppilaat voivat vaikuttaa koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön kyselyjen kautta. Koulupäivän aikana oppilaat toimivat aktiivisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi koulussa (esim. järjestämällä tapahtumia). Oppilaat myös edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ympäröivässä yhteiskunnassa esimerkiksi opetuksen osana tehtävillä vaikuttamisteoilla ja opintoihin liittyvillä omilla projekteilla. Opettajat huomioivat kussakin aineessa tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä asioita. Opettaja kokoaa omia ja oppilaiden huomioita yhdenvertaisuudesta, jotka liittyvät omaan oppiaineeseen.

1.2 Pedagoginen toiminta

Arviointikriteerien suunnittelussa huomioidaan ja puretaan sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyviä ennakkoluuloja sekä varmistetaan, että oppilaita arvioidaan samoin kriteerein sukupuolesta tai muista ominaisuuksista riippumatta. Arviointia eriytetään esimerkiksi oppimisvaikeuksien tai kielellisen moninaisuuden huomioimiseksi.

Opettajat ja muu henkilökunta korostavat omassa toiminnassaan kaikkien oppiaineiden tärkeyttä eivätkä aseta oppiaineita eriarvoiseen asemaan.

Kaikkien luokka-asteiden ja oppiaineiden opetus ja oppiaineiden opetussisällöt huomioivat ihmisten moninaisuuden esimerkiksi tuomalla esiin myös naisten, tyttöjen, sukupuolivähemmistöjen ja muiden marginalisoitujen ryhmien saavutuksia kyseisellä alalla. Kaikkiin oppiaineisiin sisällytetään kriittinen medialukutaito.

Koulu järjestää tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä oppitunteja, työpajoja ja teemapäiviä. Niiden tavoitteena on normitietoisuuden lisääntyminen, kriittisen ajattelun kehittäminen ja sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyvien haitallisten stereotyyppien purkaminen. Koulussa voidaan huomioida esimerkiksi Koulurauhan julistus elokuussa, Kansainvälinen tyttöjen päivä lokakuussa, Lasten oikeuksien päivä marraskuussa, Rasisminvastainen viikko ja tasa-arvon päivä maaliskuussa sekä Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien päivä toukokuussa.

Koulu tarjoaa oppilaille moninaisuutta kunnioittavaa seksuaalikasvatusta ikätason mukaisesti. Seksuaalikasvatus huomioi seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden.

Oppilaat voivat valita valinnaisaineita sukupuolesta ja muista ominaisuuksista riippumatta.

Oppilaille järjestetään mahdollisuuksia tutustua monenlaisiin koulutus- ja uravalintoihin esimerkiksi asiantuntija- tai työpaikkavierailujen osana. Henkilökunta on tietoinen etnisyyteen ja muihin ominaisuuksiin liittyvistä stereotyyppioista ja kannustaa nuoria monipuolisille koulutus- ja urapoluille. Opetuksessa ja ohjauksessa puretaan yleisesti eri ammatteihin liittyviä stereotyyppioita sukupuolen ja muiden ominaisuuksien näkökulmista.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 (Opetushallitus 2015, 18) on asetettu ohjauksen tehtäväksi auttaa oppilasta löytämään omat vahvuutensa ja kehittää hänen valmiuksiaan yhdistää voimavaransa yhteiskunnan tarjoamiin mahdollisuuksiin. Ohjauksen keinoin pyritään ehkäisemään eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistämään sukupuolten tasa-arvoa ja hyvinvointia. Oppijoille tulee syntyä valmiuksia toimia muuttuvassa ympäristössä kestävästi ja oikeudenmukaisesti.

Oppilaanohjauksella pyritään edistämään sekä yhteiskunnallista että koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Ohjauksessa otetaan huomioon oppilaan koulutusvalintaan ja työelämän ratkaisuihin mahdolliset vaikuttavat tekijät, kuten yksilön elämänvaihe sekä yhteiskunnalliset eronteot (sukupuoli, seksuaalisuus, etnisyys). Ohjauksella pyritään avaamaan nuorille erilaisia mahdollisuuksia ja keskustellaan nuorten kanssa esimerkiksi segregatioon vaikuttavista tekijöistä pyrkien purkamaan koulutuksen sukupuolittuneisuutta.

1.3 Tilat ja ympäristö

Koulun yhteisissä tiloissa ja piha-alueilla on tarjolla monenlaisia toimintamahdollisuuksia, jotka ovat kaikille avoimia. Oppilaat käyttävät yhteisiä tiloja ja piha-alueita tasapuolisesti sukupuolesta tai muista ominaisuuksista riippumatta. Henkilökunta tekee tarvittaessa toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tukemiseksi tilojen ja piha-alueiden käytössä.

Koulussa on tytöille ja pojille eriytettyjä ja sukupuolittamattomia wc- ja pukutiloja ja niiden suunnittelussa on huomioitu kuukautishygienia. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat oppilaat saavat käyttää sukupuoli-identiteettinsä mukaisia tai turvallisiksi kokemiaan wc- ja pukutiloja.

Pukutiloissa on mahdollista peseytyä ja vaihtaa vaatteet myös yksityisesti tai avustaja voi olla apuna tarvittaessa. Suihkuverhon tai pukuhuonesermien käyttö on mahdollista. Oppilaat voivat esittää kehitysehdotuksia koulun tiloista tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. Oppilaiden kehitysehdotukset huomioidaan tilojen muuttamisessa. Oppilaille järjestetään mahdollisuuksia arvioida, miten turvallisiksi he kokevat koulun eri tilat.

Oppilailla on mahdollisuus keskustella ikätason mukaisesti sukupuoleen, seksuaalisuuteen ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvistä kysymyksistä terveydenhoitajan, lääkärin ja/tai koulupsykologin kanssa. Oppilailla on mahdollisuus saada tukea kohdatessaan syrjintää.

Oppilashuoltoryhmällä on riittävää osaamista esimerkiksi seksuaaliseen suuntautumiseen ja rasismiin liittyvän syrjinnän vaikutuksista mielenterveyteen.

1.4 Asenteet ja vuorovaikutus

Koululla on nollatoleranssi syrjivään kielenkäyttöön, ja sen säännöt kieltävät seksistisen, homo- ja transfobisen, rasistisen ja muun syrjivän kielen. Koulun järjestyssäännöt edellyttävät puuttumista kiusaamiseen ja syrjintään. Henkilökunta ja oppilaat puuttuvat syrjivään kielenkäyttöön sitä kohdatessaan.

Oppilaita ei jaeta tarpeettomasti sukupuolen, etnisen taustan tai muun ominaisuuden mukaan eriytettyihin ryhmiin. Henkilökunta tukee yhteistyötä esimerkiksi ryhmäyttämällä ja luomalla aktiivisesti turvallista ilmapiiriä. Vastuutehtävät on jaettu tasaisesti eri opiskelijoille.

Henkilökunta sopii yhdessä oppilaiden kanssa käytännöistä, joilla varmistetaan, että ketään ei suljeta ryhmän ulkopuolelle esimerkiksi toimintakyvyn, katsomuksen, etnisen taustan, seksuaalisen suuntautumisen tai muun ominaisuuden vuoksi.

Opettajat antavat yhtä paljon kannustavaa huomiota kaikille opiskelijoille kehumalla heitä tasapuolisesti. Henkilökunta puuttuu kaikkien opiskelijoiden ei-toivottuun käyttäytymiseen. Henkilökunta tukee sellaisen ilmapiirin syntymistä, jossa jokainen oppilas nähdään ensisijaisesti yksilönä eikä ominaisuutensa edustajana.

Henkilökunta keskustelee sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin perustuvan kiusaamisen ja muun syrjinnän eri muodoista, erityisesti syrjivien valtasuhteiden tunnistamisesta koulun arjessa ja niihin puuttumisesta.

Seksuaalista häirintää ja muuta sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa käsitellään opetuksessa ikätasoon sopivalla tavalla. Koulussa on selkeä toimintaohje seksuaaliseen häirintään ja muihin sukupuoleen perustuvan väkivallan tekoihin puuttumiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi. Henkilökunta, oppilaat ja vanhemmat tietävät toimintaohjeista sekä tarjolla olevista tukipalveluista. Oppilaat ja henkilökunta tunnistavat syrjivän kielenkäytön ja puuttuvat seksistiseen ja muuhun syrjivään kielenkäyttöön aina sitä kohdatessaan.

1.5 Huoltajat ja sidosryhmät

Koulu huomioi perheiden moninaisuuden kaikessa toiminnassaan. Koulu viestii aktiivisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevista toimistaan.

Koulu purkaa ominaisuuksiin liittyviä stereotyyppioita työelämän edustajien kanssa tekemässään yhteistyössä. Koulu puuttuu aktiivisesti tapauksiin, joissa oppilaat kohtaavat syrjintää TET- tai harjoittelujaksoilla.

2. Toimenpiteet

Jäälin koulussa toimii tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi työryhmä, jolle on resursoitu työaikaa tehtävän hoitamiseksi laadukkaasti.

Koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma on luettavissa koulun nettisivuilla. Koulu tiedottaa aktiivisesti kaikkia työntekijöitä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta. Koulu pyrkii viestimään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tiedotteiden, nettisivujen ja info-tv:n avulla.

Koulu toteuttaa säännöllisesti oppilaille, henkilökunnalle ja huoltajille suunnattuja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyitä. Kyselyiden tuloksia hyödynnetään koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön kehittämiseksi. Jatkossa kysely toteutetaan henkilökunnalle ja oppilaille kolmen vuoden välein niin, että kyselyyn vastaavat 5. luokan ja 8. luokan oppilaat. Kevään 2022 kyselyiden tuloksia analysoidessa otetaan huomioon mm. erot tyttöjen, poikien ja muun sukupuolisuuden perusteella.

Miten kehitystarve kävi ilmi?	Tavoite	Toimenpide	Vastuuhenkilö	Aika-taulu	Seuranta & toteutumisen arviointi
Oppilaat ja koko henkilöstö eivät ole osallistuneet TAYV-suunnitelman laatimiseen	Oppilaiden ja koko henkilöstön osallistaminen TAYV-suunnitteluun, vanhempien osallisuuden lisääminen	-Säännölliset tapaamiset oppilaiden kanssa -Oppilaat osallistuvat TAYV-tapahtumien suunnitteluun -Aihetta käsitellään vanhempainmuksissa	-TAYV-ryhmä Katri, Meri ja Heli -OPKH:n ohjaavat opettajat Mari ja Jukka - Tukioppilasohjaajat Lilja ja	2024-2025	-TAYV-ryhmä: Millä tavalla oppilaat ja henkilöstö on osallistettu? Miten aihetta käsitelty vanhempain-toimikunnassa

		- TAYV- suunnitelman käsittely tiimeissä 6.11.2024	Kaisu -OHR - Vanhempainto imi- kunta + Vuokko ja Kaisu		sa?
Kiusaamiskysel yssä2023-2024 Somessa tapahtuvaa kiusaamista on tullut ilmi useita tapauksia	Turvallinen tila Kiusaamiseen puuttuminen ja tiedon jakaminen siitä, mikä on kiusaamista	- <i>Some-turvallisuus (Ankkuri-tiimi)</i> - Luokanvalvojantun ti 2.10.2024 - Jäälän koulun turvallisen tilan juliste - Seinille ohjejulisteet häirintään puuttumisesta	TAYV-ryhmä	2024- 2025	
Kiusaamiskysel yssä 2023-2024 Koulussamme esiintyy	Yhdenvertaisuus Eriarvoiseen kohteluun puuttumisen	-Sano-kerro-toimi - toimintamalli tutuksi oppilaille -Eriarvoiseen			

huonompaa kohtelua syntyperän, vammaisuuden tms. takia Kyllä- ja ehkä-vastauksia yhteensä 60,12%	toimintamallien kehittäminen	kohteluun puuttumisen mallit tutuksi henkilökunnalle			
--	-------------------------------------	--	--	--	--

Kuva 1: Jäälin koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön tavoitteet lukuvuonna 2024-2025

	Alakoulu	Yläkoulu	Suunnitelmia
Elokuu	Koulurauhan julistus 28.8.2024	Koulurauhan julistus 28.8.2024	
Syyskuu			TAYV-ryhmän kokoontuminen ja lukuvuosisuunnitelman laatiminen 20.9. klo 9.05-9.50

			Tasa-arvo-kompassin pohjalta nykytilanteen kartoitus
Lokakuu	<p>Duudsonit puhuvat kiusaamisesta ti 1.10.2024 5.-6. lk</p> <p>Meidän koulussa ei kiusata - teemaviikko</p> <p>https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/materiaalit/jotain-rajaa-opetusaineisto-alakouluun/</p> <p>LV:n tunti turvallisesta tilasta 2.10.2024 11-11.45</p> <p>Jäälin koulun turvallisen tilan juliste</p>	<p>Duudsonit puhuvat kiusaamisesta ti 1.10.2024 7.-9. lk</p> <p>Meidän koulussa ei kiusata - teemaviikko</p> <p>LV:n tunti turvallisesta tilasta 2.10.2024 11-11.45</p> <p>Jäälin koulun turvallisen tilan juliste</p>	<p>Tyttöjen päivä 11.10.</p> <p>Tietoisku ruokalaan?</p> <p>https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/opas_seksuaalisen_hairinnan_ennaltaehkaise_miseksi_ja_siihen_puuttumiseksi_kouluissa_ja_oppilaitoksissa.pdf</p> <p>Seinille:</p> <p>https://www.etoleyksin.fi/wp-content/uploads/2021/10/etoleyksin_juliste_50x70cm_5mm_leikkuu.pdf</p> <p>Yläkouluun?</p> <p>https://www.hyvakysymys.fi/testi/testaa-oletko-omien-rajojen-mestari-vai-noviisi/#/</p> <p>Jäälin koulun malli, toimintaohjeet häirintätapauksiin esitellään oppilaille</p>
Marraskuu			Vanhempaintoimikunnan osallistaminen TAYV-työhön

Joulukuu	Luokanvalvojan tunti yhdenvertaisuudesta 2.12.2024 Yhteistyö VET-ryhmien kanssa	Luokanvalvojan tunti yhdenvertaisuudesta 2.12.2024 Yhteistyö VET-ryhmien kanssa	Vammaisten päivä 3.12. Koululle joku kokemusasiantuntija? Yhteistyö VET-ryhmien kanssa? Tukioppilaat paistoivat VET-ryhmille vohveleita 14.2.2024
Tammikuu			
Helmikuu			Viittomakielen päivä
Maaliskuu	Luokanvalvojan tunti rasismista 10.3. klo 11-11.45	Luokanvalvojan tunti rasismista 10.3. klo 11-11.45	Rasisminvastainen viikko vko 12 Tilattu materiaalit SPR:ltä Tunnista, tiedosta, toimi SPR:n ohjeet
Huhtikuu	Kaikkien kahvila	Kaikkien kahvila	
Toukokuu	Tasa-arvokysely lv:n tunnilla 9.5.2025 klo 9.05-9.50	Tasa-arvokysely lv:n tunnilla 9.5.2025 klo 9.05-9.50	

Kuva 2: Kuukausikohtaiset toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi lukuvuonna 2024-2025

2.1 Tiedon jakaminen sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden lisääminen

Koulun kaikkia käytäntöjä, toimintatapoja ja oppiaineistoja arvioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Opettaja on tietoinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta kehittäessään omaa opetustaan ja toimintaansa työyhteisössä. Oppilaita osallistetaan mahdollisimman paljon uuden tasa-arvoisemman ja yhdenvertaisemman toimintakulttuurin luomiseksi. Henkilökunta perehtyy tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan ja päivittää tietouttaan tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta.

Lukuvuoden aikana oppilailta ja huoltajilta kysytään vastauksia seuraaviin kysymyksiin: [Mitä tasa-arvo tarkoittaa? Mitä yhdenvertaisuus tarkoittaa? Miksi niistä puhutaan? Edistävätkö koulun tavat ja käytännöt tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta?](#) Jos ei, miten toimintatapoja olisi hyvä muuttaa? [Ehkäisevätkö koulun tavat ja toiminta syrjintää, kiusaamista ja häirintää?](#) Jos ei, miten toimintatapoja olisi hyvä muuttaa? [Toteutuuko esteettömyys Jäälin koulussa?](#)

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskeskustelu on jatkuvaa, kannustavaa ja kunnioittavaa. Oppiaineissa voi olla erilaisia tapoja käsitellä samoja kysymyksiä. Vuosiluokittain niitä käsitellään oppilaan ikä ja kehitys huomioon ottaen. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus huomioidaan, kun jaetaan vastuualueita ja työtehtäviä, suunnitellaan koulun toimintaa, lukukauden opetusta ja arviointia, juhlia ja tilojen käyttöä, muodostetaan opetusryhmiä ja valitaan oppimisympäristöjä, menetelmiä ja aineistoja.

Jäälin koulussa hyödynnetään jatkossakin jo hyvin toimivia käytäntöjä, jotka tukevat tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä osallistavat oppilaita mukaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämiseksi. Esimerkiksi oppilaskunnan, tukioppilastoiminnan, välkkäri- ja sporttaritoiminnan, kaverikioskin, kummioppilastoiminnan, liikuntavälinetoiminnan, välituntiliikunnan ja Verso-sovittelun osalta huomioidaan entistä tietoisemmin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasiat.

Tasa-arvoisuudella ja yhdenvertaisuudella on merkittävä osuus ihmisen hyvinvoinnissa. Niinpä ne yhdistetään osaksi koulun hyvinvointipolkua. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta opiskellaan osana hyvinvointitunteja. Kuitenkin jokaisen aikuisen odotetaan tiedostavan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasiat myös omassa työssään, opetuksessaan ja kasvatuksessaan. Myös kiusaamiseen puuttumisen mallissa ja luokanopettajan/valvojan tunneilla tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteemat tulee ottaa huomioon.

2.2 Eriarvoiseen kohteluun puuttuminen

Eriarvoinen kohtelu loukkaa yksilön oikeuksia ja estää yhdistävän luottamuksen syntymistä. Se vahingoittaa yhteishenkeä ja heikentää yhteisön vahvuuksia. Kiusaaminen, häirintä ja syrjintä ja väkivalta luovat pelkoa myös niiden parissa, joita ne eivät henkilökohtaisesti koske.

SANO-KERRO-TOIMI-TOIMINTAMALLI

Jos näet tai koet eriarvoista kohtelua, kiusaamista, häirintää ja syrjintää, **sano, ettet hyväksy sitä**. Älä ole hiljaa, lähde pois tai anna sellaista kuvaa, ettet huomaa sitä. Sen sijaan sano, ettet hyväksy sitä. Sano esimerkiksi ”Lopeta”, ”Tuo ei ole oikein”, ”Voiko noin sanoa?” tai ”Noin ei saa sanoa”. Jos voit, perustele: ”Tuo ei ole reilua”. Älä hyväksy kiusaamista, häirintää tai syrjintää.

Jos eriarvoinen kohtelu ei lopu heti, kerro siitä. Eriarvoinen kohtelu tulee nimetä ja siitä tulee kertoa. Kerro opettajalle, rehtorille, työtoverille, kaverille tai kotona kotiväelle. Jos et itse voi tai tahdo kertoa, pyydä huoltajaa, kaveria tai työtoveria kertomaan. Eriarvoisesta kohtelusta voi kertoa myös viestillä, sähköpostissa tai Wilmassa. Myös sen, jota kiusaaminen, häirintä, syrjintä tai väkivalta eivät henkilökohtaisesti koske mutta joka tietää niistä, tulisi uskaltaa kertoa. Oppilas ja opiskelija kertovat eriarvoisesta kohtelusta opettajalle tai rehtorille. Opettaja ja muu henkilöstön jäsen kertoo opettajalle, rehtorille tai työsuojeluvaltuutetulle. Jos eriarvoinen kohtelu jatkuu siitä huolimatta, että olet kertonut, kerro siitä uudelleen.

Eriarvoinen kohtelu tulee selvittää ja lopettaa. Opettajan, rehtorin ja esihenkilön tehtävä on lopettaa eriarvoinen kohtelu. Selvittämisessä voidaan käyttää sovittelua. Eriarvoisesta kohtelusta voidaan rangaista. Jos opettaja tai rehtori ei osaa tai voi toimia, hän kysyy apua toiselta opettajalta.

3. Jäälin koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn huomioita lukuvuonna 2021–2022

Joulukuun 2021 aikana tehtiin henkilökunnalle kysely nykyisestä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteesta. Oppilaiden kysely, 1.–9. lk, tehtiin lukuvuonna 2020–2021. Kyselystä on tähän poimittu niitä asioita, joihin jatkossa tulee erityisesti kiinnittää huomiota ja joita yhteisillä toimilla tarvittaessa kehitetään.

3.1 Henkilökunnan kysely

Henkilökunnan kysely lähetettiin 92 työntekijälle. Vähäisen vastausprosentin johdosta kyselyyn vastaamisaikaa lisättiin. Kyselyyn vastasi yhteensä 23 (25 %) työntekijää. Työkiireet ovat voineet estää henkilökuntaa vastaamasta. Kyselyyn vastaajina ovat voineet olla ne, joita tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden asiat ovat erityisesti kiinnostaneet. Toisaalta, mikäli ei ole niin huomannut epäkohtia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden teemoissa, ei myöskään välttämättä ole vastannut kyselyyn. Jatkossa yhteissuunnitteluaikaa voisi hyödyntää kyselyyn vastaamiseen vastausprosentin lisäämiseksi.

Henkilökunnasta 87 % oli nähnyt/kuullut toisiin kohdistuvaa nimittelyä, 74 % tönimistä, 61 % yksin jättämistä ja 52 % toisen omaisuuden viemistä.

61 % henkilökunnasta ei ole nähnyt/kuullut toisiin kohdistuvaa epäsovivaa koskettelua, nimittelyä tai seksuaalista viestittelyä.

Eniten henkilökunta halusi saada lisää tietoa/koulutusta kiusaamistapauksien toimintamallista ja sosiaalisen median kanavista. Molempia toivoi 48 % vastaajista. Kiusaamisen ennaltaehkäisevää toiminnasta halusi tietää lisää 44 %.

Kiusaamis-/syrjintätapauksien selvittämiseen toivoi henkilökunta useampia keinoja. 83 % toivoi tapaukset selvitettävän opettajan ja poliisin avulla, 74 % apulaisjohtajien avulla, 69 % oppilashuollon ja vertaissovittelun avulla sekä 65 % vanhempien avulla.

Kysyttäessä eri keinoja ennaltaehkäistä kiusaamista/syrjintää koulussamme henkilökunta nimesi mm. seuraavia asioita: hyvän luokkahengen luominen ja ryhmäyttämiseen panostaminen, kannustava ilmapiiri, eri tavoin teeman esille nostaminen, nollatoleranssin käyttö eli puuttuminen nimittelyyn tai kiusaamiseen, "koko koulu kasvattaa" -malli ja erilaisuuden myönteisesti huomiointi.

Henkilökunnasta 35 % kokee kaikkia kohdeltavan samanarvoisesti 35 % ei kaikkia kohdella samanarvoisesti ja 30 % kokee ehkä kaikkia kohdeltavan samanarvoisesti.

Ne henkilökunnan jäsenet, jotka olivat vastanneet ehkä/ei kohdella samanarvoisesti, nimesivät tilanteita, joissa ovat huomanneet eriarvoisuutta: toisen tervehtiminen, oppilaiden toisten eriarvoinen kohtelu, koulunkäynninohjaajien ammatillisuuteen suhteutuminen ja oppilasasioiden ulkopuolelle jättäminen, syrjivät ja homofobiset kommentit, tilojen käyttö, työnjako, puhetapa, vaatimustaso, toisen työn hehkutus muihin verrattuna enemmän sekä opettajien poissaolot.

Henkilökunnan mielestä 48 % kokee koulussa jokaisen saavan olla oma itsensä ja ilmentää sukupuoltaan haluamallaan tavalla, onpa hän tyttö, poika tai muunsukupuolinen. 26 % kokee, että ei tai ehkä saa olla oma itsensä.

Ne henkilökunnan jäsenet, jotka olivat vastanneet ehkä/kaikki saavat olla oma itsensä, nimesivät seuraavia eriarvoisuuden tilanteita: toisten nimitys homoksi, oppilaan jyrkkyys ja konservatiivisuus omissa asenteissaan ja mielipiteissään, jokaisella on mahdollisuus olla oma itsensä, vaikka se ei ole helppoa sekä se, että osa pojista vaientaa tyttöjä toiminnallaan, kuten tekee pilaa ulkonäöstä tai vähättelevät taitoja.

Henkilökunnasta 44 % ei koe koulussamme esiintyvän huonompaa kohtelua syntyperän, vammaisuuden, taustan tai muun asian takia. 39 % ehkä kokee ja 17 % kokee esiintyvän huonompaa kohtelua.

Syrjintää henkilökunnasta on havainnut 70 % kohdistuvan henkilökohtaiseen ominaisuuteen ja 48 % syntyperään.

Henkilökunnan ehdotukset parempaan syrjinnän puuttumiseen ovat seuraavat: lisää keskustelua ja tietoisuutta, tasa-arvon ja yhdenvertaisuusasian käsittelyä oppitunneilla, aikuisten lisäämistä välitunneille, puuttumista huonoon käytökseen, erilaisten ryhmittymien muodostusta, tunnetaitojen ja yhteishengen parempaa luomista.

Kysyttäessä, mitä henkilökunta haluaisi koulussamme muuttaa, jotta oppilaiden tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuisi, vastattiin esim. seuraavasti: joka luokalla tiedostetaan nämä asiat ja käsitellään niitä sopivien aihekokonaisuuksien yhteydessä, kaikkien mielipiteitä kunnioitetaan, tytöiltä ja pojilta edellytetään samanlaista käyttäytymistä ja sääntöjen noudattamista, yhteiset pelisäännöt otetaan käyttöön, kiusaamiseen puututaan, rohkea puuttuminen ja asenteet.

Henkilökunta nimesi tärkeimmiksi osa-alueiden kehittämiskohteiksi:

1. Syrjinnän vaarassa olevien oppilaiden huomioiminen opetuksen järjestämisessä
2. Opintasuoritusten yhdenvertainen arviointi, vähemmistöjen yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo.

Liitteissä on nähtävissä kysely kokonaisuudessaan ja tarkemmat tulokset diagrammeina sekä kooste avoimien kysymysten vastauksista.

3.2 Luokkien 3–6 kysely

Kysely lähetettiin 302 oppilaalle. Suurin osa 3.–6. luokkalaisista oli sitä mieltä, että koulussa hyväksytään kaikki sellaisena kuin kukin on. Sen sijaan vain noin puolen mielestä luokassa kaikkia kohdellaan samanarvoisesti. Tähän seikkaan on syytä kiinnittää huomiota ja miettiä yhdessä oppilaiden kanssa, kuinka he kokevat käytännössä eriarvoisen kohtelun.

Huomioitavaa on, että 5.lk:sta kuitenkin 41 % ajattelee, ettei saa olla oma itsensä. Myös muilla luokilla oli tällaisia ajatuksia, joskaan ei näin paljon.

Viidesluokkalaisista jopa 61 % ajattelee koulussa ehkä esiintyvän huonompaa kohtelua syntyperän, vammaisuuden, taustan tai muun asian vuoksi. Myös muilla luokilla koetaan, että koulussa esiintyy huonompaa kohtelua syntyperän, vammaisuuden, taustan tai muun asian vuoksi.

Parhaiten sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu koulussamme neljäsluokkalaisten mielestä, 77 %, kun taas viidesluokkalaisista vain 51 % oli tätä mieltä. Sukupuoleen kohdistuvaa syrjintää on koettu kyselyn mukaan jokaisella luokka-asteella jonkin verran.

Kyselyn mukaan eniten syrjintää on kohdistunut luokka-asteesta riippumatta:

1. henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, kuten esim. ulkonäköön

2. ikään

3. terveydentilaan/vammaan

3.3 Luokkien 7–9 kysely

Kysely lähetettiin 254 oppilaalle. Kokemus siitä, että koulussa ei hyväksytä sellaisena kun on, lisääntyy 9. luokalle tultaessa. Tähän voi liittyä tietysti myös se, että iän myötä arvioidaan ympäristöä kriittisemmin. Suunta on kuitenkin huolestuttava ja tunteen siitä, että jokainen hyväksytään omana itsenään, tulisi vahvistua kouluvuosien edetessä.

Samoin 9. luokalla oppilaat kokevat enemmän kuin 7. ja 8. luokalla, ettei luokassa kohdella kaikkia samanarvoisesti. 9. luokkalaisista 54 % kokee, että luokassa ei kohdella tai ehkä ei kohdella kaikkia samanarvoisesti.

Oppilaat kokevat, että koulussamme saa olla oma itsensä ja ilmentää omaa sukupuolisuuttaan. Kuitenkin 9. luokkalaisissa oli eniten myös niitä, 45 %, jotka kokivat, että eivät voi tai ehkä eivät voi olla oma itsensä ja ilmentää omaa sukupuolisuuttaan. Kahdeksaluokkalaiset olivat eniten sitä mieltä, että sukupuolten tasa-arvo toteutuu koulussamme hyvin 56 %.

Seitsemäsluokkalaiset (51 %) ja yhdeksäsluokkalaisten (51 %) enemmistö oli sitä mieltä, että koulussamme sukupuolten tasa-arvo ei tai ehkä ei toteudu. Todennäköisesti luokat ovat aika erilaisia ja sukupuolijakautuma luokassa saattaa vaikuttaa tähän.

64 % 9. luokkalaisista koki koulussamme esiintyvän tai ehkä esiintyvän huonompaa kohtelua syntyperän tai vammaisuuden tai taustan vuoksi. Näin kokivat myös 7. luokkalaiset (51 %).

8. luokkalaiset (58 %) kokivat vastaavasti, ettei koulussamme esiinny huonompaa kohtelua syntyperän tai vammaisuuden tai taustan vuoksi. Tähän voivat liittyä edelleen luokan ilmapiiri ja kokemukset erityisesti oman luokan sisällä.

Lähteet

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnittelu-oppilaitoksissa>

<https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lasten-ja-nuorten-hyvinvointi-kouluterveyskysely>

<https://www.hs.fi/perhe/art-2000007645229.html>

<https://www.kaleva.fi/pienikin-kiusa-on-vallan-tavoittelua/2297432>

<https://www.uef.fi/fi/artikkeli/sukupuolten-tasa-arvo-ei-synny-kouluissa-luonnostaan>

<https://www.oph.fi/fi/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus>

<https://www.sttinfo.fi/tiedote/koulujen-kapea-kasitys-normaaliudesta-voi-aiheuttaa-syrjintaa-ja-kiusaamista?publisherId=3747&releaseId=69868832>

<https://yle.fi/uutiset/3-11431717>

https://yle.fi/uutiset/osasto/uutisluokka/opettajakin_voi_olla_rasisti_-_pitaisi_myontaa_etta_on_olemassa_ennakkoluuloja/8980278

<https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2021/01/Tasa-arvokompassi-PERUSOPETUS.pdf>